

Theater Na de Dam
Atelier

DE WIGWAM: HET EINDE

Thema's: Arbeitseinsatz, Concentratiekamp, Onderduiken, Soldaten, Verzet

Locatie: Diever, Nederland

Door: Leander Breen

Dit verhaal is van Hilbert, Fokke, Thijs, Roelof, Roelof en Hermannus, zes jongemannen uit Diever die zich ten tijde van de Tweede Wereldoorlog aansloten bij het verzet. Toen ze merkten dat ze niet langer veilig waren, groeven ze een hol waar ze zich maandenlang in wisten te verschuilen. Maar hoe lang blijft zo'n hol geheim?

TIP: Deze tekst is samen te lezen met DE WIGWAM: HET BEGIN

PERSONAGES MINKE – TEMMINGH (plaatselijke politieagent)
HATEYA – KRONBERGER (de Hauptsturmführer)
BENTHE – POSTHUMUS (de NSB-burgemeester van Diever)
KAJ – SIETSE (die zo mishandeld werd dat hij de locatie vertelde)
RIËT – ROZENDAHL (de Hauptscharführer)
LIZA – SOLDAAT

TEMMINGH is gepakt door de nazi's. Na vele ruwe ondervragingen kon SIETSE niet meer verbergen dat TEMMINGH meer wist over het hol. KRONBERGER en de rest van de nazi's willen per se het onderduikershol vinden. Daar hebben ze alles voor over

TEMMINGH Het is vroeg in de ochtend
Ik denk rond een uur of vijf
Er wordt hard op m'n deur gebonsd
Ik doe de deur open en word gelijk naar buiten getrokken
Er staan veertig SD'ers voor m'n huis
Ik kijk van de grond langzaam naar voren
Daar staat NSB burgemeester Posthumus van Diever

en Hauptsturmführer Kronberger
met een klein glimlachje op zijn mond

KRONBERGER Wie is dat?

POSTHUMUS Dit is Temmingh

TEMMINGH Ik word naar de auto geduwd die voor m'n huis staat
Naast de auto staat een grote vrachtwagen
Het portier van de auto wordt opengedaan
Achterin de vrachtwagen zit Sietse

KRONBERGER Wie is dit?

TEMMING (*liegt*) Dat weet ik niet, die ken ik niet

KRONBERGER Wie is dit?

SIETSE (*kijkt naar beneden*) Dit is wachtmeester Temmingh

TEMMINGH Ik word terug mijn huis in gesleurd en op een stoel gedrukt

KRONBERGER Waar is ome Joop?

TEMMINGH Wie is dat?

KRONBERGER Waar zijn de vuurwapens?

TEMMINGH Welke vuurwapens?

KRONBERGER Waar zijn de Amerikanen?

TEMMINGH Geen idee

KRONBERGER Waar is die bunker in het bos?

TEMMINGH Ik weet het niet

KRONBERGER Vertel ons alles!
Dan mag je bij je vrouw thuis blijven...
Anders nemen we je mee naar Heerenveen

Stilte

TEMMINGH Ik weet niet waar u het over heeft

KRONBERGER (*gevaarlijk rustig*) Vertel het me
Jij kent ome Joop

TEMMINGH Nee, echt niet

KRONBERGER Waar is de bunker in het bos?

TEMMINGH Weet ik niet

KRONBERGER (*tegen Sietse*) Ken jij deze man?

SIETSE Dat is wachtmeester Temmingh uit Diever
en dat is de persoon die u zoekt

KRONBERGER KRONBERGER

TEMMINGH Ik word in een vrachtwagen geduwd en we vertrekken
Als we uitstappen zie ik het meteen:
we zijn dicht in de buurt van de Wigwam
Nu staat Hauptscharführer Rozendahl voor ons

ROZENDAHL Wijs me de weg naar het hol!

TEMMINGH Hoe dichterbij de Wigwam komen,
hoe meer Duitsers opgesteld staan in het bos
Het lijken er wel honderd
Dichtbij de Wigwam aangekomen staat Sietse machteloos
tussen twee soldaten
Kronbergen en Rozendahl gaan naast elkaar staan
Twee machinegeweren zijn opgesteld richting de Wigwam
De zaak is reddeloos verloren
De zaak is reddeloos verloren
Kronberger kijkt naar mij, vervolgens naar de Wigwam
en weer terug naar mij
Er groeit een kleine glimlach op zijn mond
Hij knikt naar de soldaat met de mitrailleurs
Die schiet in het hol en schreeuwt

SOLDAAT Naar buiten!
Geef je over!

Alle acteurs stappen 'uit' hun rol en gaan verder als zichzelf – ze vertellen de afloop van het verhaal aan het publiek

MINKE Het is over
Al het verrichte verzetswerk stopt

RIËT De pijn en machteloosheid is van de gezichten
van alle jongens af te lezen

BENTHE Steeds was het de vraag wat de toekomst bracht

KAJ Nu zijn er enkel antwoorden
Nu weten ze wat hen te wachten staat

LIZA De wigwam, hun veilige huis, was vier weken niet bewoond geweest
Juist vanochtend waren de jongens bezig
om een aantal dingen te repareren om er weer te kunnen wonen
Vijf maanden voor de bevrijding zijn ze opgepakt

HATEYA Er blijven twee soldaten van de Sicherheitsdienst
met hun afgerichte honden in het hol wachten

- BENTHE** In de hoop dat er nog meer bezoekers langs gaan komen
Ze blijven daar nog een week
- RIËT** Maar als blijkt dat er niemand meer komt opdagen,
gooien ze een handgranaat in het hol
waardoor het totaal verwoest en onbruikbaar wordt
- LIZA** Na de arrestatie worden de jongens en de mannen
overgebracht naar Heerenveen
Daar worden ze net als Sietse op gewelddadige manier verhoord
- KAJ** Daarna worden ze op transport gesteld naar Amersfoort
Om vervolgens afgevoerd te worden
naar een concentratiekamp in Duitsland
- MINKE** Eind maart en begin april zijn ze overleden
- HATEYA** De oudste vierenveertig, de jongste negentien

Stilte

- RIËT** Als ik dit verhaal vertel, denk ik steeds:
Hoe ver zouden wij nu gaan?
- HATEYA** Hoeveel zouden wij nu bereid zijn om voor een ander te doen?
- MINKE** Zouden wij bereid zijn om onze eigen vrijheid in te perken
voor de vrijheid van een ander?
- BENTHE** Dit is het verhaal van een groep vrienden
die hun eigen leven op het spel zetten voor de vrijheid van anderen
- RIËT** Zij hebben zich verzet en zich er doorheen geknokt
- MINKE** Maar zelf hebben de meesten de bevrijding niet mogen halen

In 2022 ging de voorstelling 'Ondergronds' in première in Diever (regie: Leander Breen – productiehuis: Roestvrij Theater). Een voorstelling over zes dappere jongens, die weigerden zich bij het Duitse leger te voegen en zich letterlijk ondergronds verschuilden. De jongeren die de voorstelling maakten en speelden, stelden zichzelf de volgende vraag: wat zou jij doen als de nazi's je zoeken, maar je liever verzetswerk tégen hen verricht?